

Datum

21 september 2023

Onderwerp

Inbreng VNG voor CD Inburgering 27 september

Geachte dames en heren,

Woensdag 27 september debatteert u met demissionair minister Van Gennip over Inburgering en Integratie. Vanuit de VNG vragen we uw aandacht voor vier onderwerpen:

1. De structurele financiële middelen voor de Inburgeringswet zijn ontoereikend voor gemeenten;
2. Zet de ingeslagen weg om de wet te verbeteren voort, zoals bij financieel ontzorgen;
3. Ruim belemmeringen voor een vroege start van inburgeringstrajecten op;
4. Adresseer zorgen over twee specifieke groepen inburgeraars

Inleiding

De nieuwe Wet Inburgering 2021 is ingericht als lerend stelsel waarbij is afgesproken dat de uitvoering wordt gevolgd en indien nodig het ministerie van SZW de regelgeving aanpast. De samenwerking met gemeenten, ketenpartners en met een systeem van Communities of Practice is daarop ingericht. De ervaringen met de Wi2021 zijn overwegend positief en geeft een positieve impuls aan de begeleiding van inburgeringsplichtigen waarbij gemeenten een grote regierol vervullen. De jaarlijkse monitor van KIS laat zien dat de uitvoering van de Wi2021 op stoom is, maar nog een aantal hardnekkige knelpunten kent.

De VNG heeft na de val van het kabinet de oproep gedaan om Nederland niet te laten stilvallen, en vraagt om door te gaan met de behandeling van noodzakelijke wet- en regelgeving. De VNG verzoekt daarom om de afspraken rond het lerend stelsel, en de doorontwikkeling waar we samen aan werken, niet te laten stilvallen. Daarmee zijn niet alleen gemeenten, maar met name de inburgeraars en hun integratie, gebaat.

De VNG heeft eerder verzocht om het mogelijk te maken dat (kansrijke) asielzoekers tijdens hun procedure aan het werk kunnen en de belemmerende wet- en regelgeving aan te passen. Het verbeteren van de mogelijkheden voor taal, werk en dagbesteding tijdens de asielprocedure, werpt naast een soepelere inburgering, op meerdere onderdelen zijn vruchten af. Voor de asielzoeker zelf als het gaat om het vergroten van het persoonlijk welzijn, de waardering die men krijgt en werkt bevorderlijk voor de kansen op een goede landing in de samenleving. Het draagt ook positief bij aan het maatschappelijk draagvlak om opvang te bieden aan asielzoekers, en lever een bijdrage aan het opheffen van tekorten op de arbeidsmarkt. Gemeenten hebben hier reeds positieve ervaringen opgedaan met ontheemden uit Oekraïne.

1. De structurele financiële middelen voor de inburgeringswet zijn ontoereikend voor gemeenten

Gemeenten ervaren op langere termijn onzekerheid rondom de beschikbare financiële middelen voor de gehele inburgeringswet. Er zijn verschillende incidentele middelen toegekend. Wij roepen op om het beschikbare budget structureel mee te laten bewegen met de instroom van asielzoekers en de taakstelling.

Eén van de onderdelen die voor gemeenten onzekerheid bracht was het voortbestaan van de onderwijsroute. Hiervoor zijn reeds door het ministerie van SZW en OCW aanvullende middelen tot 2029 beschikbaar gesteld die meebewegen met de instroom. Dat stelt gemeenten in staat om (weer) contracten aan te gaan met onderwijspartijen en om het functioneren van de onderwijsroute in de praktijk mee te nemen in de brede evaluatie.

Inburgeringstrajecten zijn duale trajecten: trajecten waarbinnen taalverwerving en verdere inburgering wordt gecombineerd met (toeleiding naar) participatie. De re-integratiebudgetten onder de Participatiewet zijn al jaren ontoereikend, en dat heeft zijn weerslag op de re-integratie inzet van gemeenten voor inburgeraars. Bij toeleiding naar werk hebben inburgeraars doorgaans vaak intensieve (en daarmee duurdere) begeleiding nodig. Wij roepen daarom op om de re-integratiebudgetten te herzien, zodat óók de inburgeraars voldoende participatie-ondersteuning kunnen ontvangen. Benut hierbij ook de bestaande samenwerkingen in de arbeidsmarktregio's en benut de bestaande kennis en expertise.

2. Zet de ingeslagen weg om de wet te verbeteren voort, zoals bij financieel ontzorgen

De VNG verzoekt om de doorontwikkeling van de wet waar we samen aan werken niet te laten stilvallen. We noemen met name het financieel ontzorgen. Het verplicht financieel ontzorgen leidt in de uitvoering niet altijd (en voor iedere statushouder) tot meerwaarde. Soms blijkt het onuitvoerbaar vanwege belemmeringen in het toeslagenstelsel. De minister van SZW heeft in de [verzamelbrief inburgering](#) van 6 april 2023 aangegeven het betreffende wetsonderdeel te herzien, en vooruitlopend daarop, een tijdelijk ruimere uitleg te geven aan het wetsartikel over financieel ontzorgen waardoor de vorm zelf door gemeenten kan worden ingevuld en afgestemd op de situatie van de statushouder. Gemeenten hebben behoefte aan oplossingen in plaats van slechts toezeggingen.

De wet vraagt op verschillende onderdelen nog een ontwikkeling. Gemeenten vragen op verschillende onderdelen om zelf meer regie te kunnen nemen, bijvoorbeeld om zelf te kunnen bepalen wanneer de leerbaarheidstoets wordt ingezet en de inzet van online lessen. Ook zijn er nog uitdagingen in de organisatie van de onderwijsroute. Daarnaast vraagt de VNG aan het rijk om de randvoorwaarden te creëren om de wet goed uit te kunnen voeren, denk aan correcte gegevensuitwisseling en het oplossen van de wachttijden bij de medische keuringen.

3. Ruim belemmeringen voor een vroege start van inburgeringstrajecten op

Gemeenten hebben de ambitie hun toekomstige inwoners in een vroeg stadium te begeleiden en tijdig te starten met de inburgering. Momenteel verblijven veel inburgeraars langer dan gewenst in een asielzoekerscentrum (AZC) of tussenvoorziening, niet zelden op grote afstand van de gekoppelde gemeente. Wij vragen om het volgende:

- Plaats statushouders in (opvang)locaties in de buurt van de gekoppelde gemeente. Beperk verhuisbewegingen tussen verschillende opvanglocaties en stel gemeenten in staat om vroegtijdig begeleiding te bieden. Kom hier de eerder gemaakte afspraken over de *Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen* na;
- Zorg voor een praktische oplossing voor reiskosten die statushouders in het AZC maken na de brede intake;
- Organiseer de juiste voorzieningen in AZC's zoals rustige studieruimtes, kinderopvang en stabiele internetverbindingen;
- Stel online taalmodules beschikbaar bij de voorinburgering en laat (online) taallessen meetellen voor het inburgeringstraject

4. Zorgen over twee specifieke groepen inburgeraars

Met de nieuwe inburgeringswet vervullen gemeenten een stevige regierol, en krijgen daardoor beter zicht op de inburgeraars. Er zijn twee groepen inburgeraars die in toenemende mate tot zorgen leiden bij gemeenten.

Zo is er een groep kwetsbare gezins- en overige migranten (hierna gezinsmigrant) die qua profielschets meer voldoet aan het profiel van reguliere statushouders. Gezinsmigranten zijn zelf verantwoordelijk voor het organiseren en bekostigen van het overgrote deel van hun inburgeringsroute vanuit de overweging dat

1. zij een weloverwogen keuze hebben gemaakt om naar Nederland te verhuizen en zich te vestigen bij hun referent;
2. dat zij beschikken over een netwerk en (voldoende hoog) inkomen van de partner;
3. zich al hebben voorbereid op hun komst en al enige kennis van de Nederlandse taal hebben.

In de praktijk is er een groep die niet voldoet aan deze criteria, maar die in de Wi2021 wel wordt aangemerkt als gezinsmigrant. Gemeenten hebben bij deze kwetsbare gezinsmigranten zorgen over kwetsbaarheden op meerdere leefgebieden: financieel, sociaal, cognitief, fysiek en/of psychisch, vaak een combinatie hiervan. Voorts hebben gemeenten zorgen over de haalbaarheid van een (tijdige) inburgering.

De tweede groep betreft moeilijk leerbare jongeren die met name leren in de praktijk, maar waarvan volgens de Wi2021 wordt verwacht dat zij een verplicht aantal uren taallessen volgen. Dit is inefficiënt en werkt soms zelfs averechts. Bij de huidige routes van de Wi2021 valt deze groep tussen wal en schip. Gemeenten zetten zich in voor een doorlopende leerlijn en vragen daarom om te kijken naar mogelijkheden tot verruiming van de regelgeving Wi2021 voor deze groep.